

Asia: VN/19968/2025

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Valtioneuvoston kanslia on pyytänyt Kilpailu- ja kuluttajavirastolta (KKV) lausuntoa luonnoksesta valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta. Esityksellä tavoitellaan lainsäädännön arviointineuvoston aseman vahvistamista siirtämällä sitä koskevat keskeiset säädökset lain tasoisiksi. Lisäksi esityksessä lisättäisiin lakiin kohdat hallituksen arkistoon tallennettavista asiakirjoista, niitä koskevasta tutkimusluvasta, hallitusneuvotteluja koskevien asiakirjojen julkisuudesta sekä tehtävään määrittämisestä valtioneuvostossa ja sen ministeriöissä.

#### **26 a § Lainsäädännön arviointineuvosto**

Neuvoston tehtävänä on arvioida ja antaa lausuntoja vaikutusarvioinneista, joita on luonnoksissa hallituksen esityksiksi. Aiemmin lainsäädännön arviointineuvostoa koskeva sääntely on ollut asetuksen tasoista. Vaikka lainsäädännön arviointineuvosto ei käytä merkittävää julkista valtaa, on sen asema valtioneuvoston toimielimenä käytännössä osana lainvalmistelu prosessia siinä määrin merkittävä, että perustuslain 119 §:n perusteella siitä on hyvä säätää lailla.

Neuvoston tehtävänä on myös käsitellä muita vaikutusten arviointien laadun kehittämiseen liittyviä asioita. KKV pitää tehtävää hyvänä. Vaikutusten arviointia tulee jatkuvasti kehittää. Kehittäminen edellyttää vaikutusten jälkiarviointia ja sen tulosten vertaamista etukäteisarviointeihin. Samaa kokonaisuuteen kuuluu neuvoston vaikuttavuuden arvioiminen. Vaikuttavuutta on arvioitu laskemalla, kuinka suuri osa neuvoston lausunnoista on huomioitu hallituksen esityksissä tai muissa säädöksissä. Neuvoston vaikuttavuuden arvioimiseksi tulee arvioida myös sitä, onko jälkikäteisarvion perusteella neuvoston lausunnossa ollut olennaisia puutteita.

KKV pitää tärkeänä, että sekä lainsäädännön vaikutusten arviointia että näiden arviointien arviointia kehitetään jatkuvasti. Lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeessa arvioitavat vaikutukset jaetaan taloudellisiin vaikutuksiin, ympäristövaikutuksiin sekä muihin ihmisiin kohdistuviin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin (alakohtineen). Tarkoituksenmukaista on tunnistaa arvioitavan esitysluonnoksen tavoitteet, keskeiset ja merkittävät vaikutusten kohteet sekä vaikutusten arvioinnin tietolähteet ja menetelmät.

Esitysluonnoksen nykytilan arviointi -kohdassa painotetaan neuvoston asemaa riippumattomana ja itsenäisenä toimijana, joka keskittyy arviointien arviointiin. Erityisesti esiin nostetaan, että neuvosto ei osallistu vaikutusten arvioinnin laadintaan, eikä myöskään neuvo, suunnittele tai ohjaa niitä. Muutoin myöhemmässä vaiheessa neuvosto arvioisi omia arviointejaan.

KKV pitää neuvoston riippumattomuutta ja itsenäisyyttä tärkeänä, mutta katsoo ettei se vaarantuisi, vaikka neuvosto neuvoisi ministeriöitä vaikutusten arviointien suunnittelussa. Neuvoston tehtävänä on arvioida omaa vaikuttavuuttaan, eikä tässäkään kohtaa katsota itsearviointia ongelmalliseksi. Sen lisäksi suunnittelussa auttamisen ero siihen, että neuvoston lausuntoja ajoitettaisiin lainsäädäntöhankkeen aikaisempaan vaiheeseen, on häilyvä.

#### 26 b § Hallituksen arkistoon tallennettavat asiakirjat

Hallituksen arkistoon tallennettaisiin ministerien, valtiosihteerien ja erityisavustajien tehtävien hoidossa syntyneet asiakirjat, jotka eivät ole julkisuuslain tarkoittamina viranomaisen asiakirjoja. Hallituksen arkisto muodostuu hallituksen erottua, jolloin arkisto siirtyy valtioneuvoston kanslian haltuun.

Hallituksen arkiston käyttötarkoitus näyttäisi olevan tutkimuksellinen. KKV pitää hyvänä, että myös muita kuin viranomaisen asiakirjoja arkistoidaan, mikäli niillä voi olla merkittävää tutkimuksellista antia.

#### 26 c § Tutkimuslupa hallituksen arkistoon tallennettuihin asiakirjoihin

Hallituksen eroamisen jälkeen olisi mahdollista saada tutkimuslupa hallituksen arkistoon, mukaan lukien julkisuuslain mukaisesti salassa pidettävät tiedot. Esityksessä täsmennettäisiin sitä, että hallituksen arkistoon kuuluvat asiakirjat ovat valtioneuvoston kanslian hallinnassa, jolla on oikeus myöntää arkistoa koskeva tutkimuslupa vain tieteellistä tutkimusta varten.

KKV pitää hyvänä sitä että 26 b ja c §:t mahdollistavat tieteellistä tutkimusta. Koska se näyttäisi olevan koko hallituksen arkiston muodostamisen ja säilyttämisen tarkoitus, voisi olla

perusteltua kiinnittää erityistä huomioita asiakirjojen luokitteluun ja arkiston käytettävyyteen tutkimuskäytössä.

#### 26 d § Hallitusneuvotteluita koskevien asiakirjojen julkisuus

Hallitusneuvotteluja varten laadittuja viranomaisen asiakirjoja olisi oikeus saada julkisuuslaista poiketen vasta kun valtioneuvosto on antanut ohjelmansa tiedonantona eduskunnalle, mikäli tiedon antaminen voisi aiheuttaa haittaa hallitusohjelmasta neuvotteluille. Poikkeus julkisuuslain asiakirjan julkiseksi tulemisen ajankohtaan kohdistuisi vain hallitusneuvottelijoiden pyynnöstä ministeriöissä laadittuihin, ei oma-aloitteisesti tai muussa tarkoituksessa hallitusneuvotteluihin laadittuihin asiakirjoihin.

KKV katsoo, että ehdotuksessa poikkeuksen kohteena olevat asiakirjat ovat luonteeltaan taustamuistion tyyppisiä ja niiden julkiseksi tulemisen siirtäminen rinnastuu tutkimusrauhaan. Koska hallitusneuvotteluihin ja -tunnusteluihin itsessään ei sovelleta julkisuuslakia, ei KKV katso ongelmalliseksi niitä varten pyydettyjen ministeriöissä laadittujen asiakirjojen julkiseksi tulon siirtämistä hallitusohjelman julkistamiseen saakka.

#### 26 e § Tehtävään määrääminen valtioneuvostossa ja sen ministeriöissä

Tehtävään määräämisestä ei ole aiemmin säädetty laissa ja sen käyttö on perustunut työnantajan töiden organisoinnin tarpeisiin ja direktio-oikeuden käyttöön. Asiasta ehdotettava lain tasoinen säädös vähentää siihen liittyvää oikeudellista epävarmuutta niin soveltamisen kuin valitusoikeudenkin osalta. KKV:llä ei ole kohdasta huomautettavaa.

Pöyry Lasse  
Kilpailu- ja kuluttajavirasto